

Ciclo Formativo Superior / Medio	Año: 2023/2024
Especialidad:	Curso: 1r
Asignatura: Tipografia I	
Profesorado: Consuelo Garrigós Pina	Horas semanales: 3
e-mail: garrigosc@easdalcoi.es	

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

1. Introducción al módulo formativo 2. Objetivos 3. Contenidos 4. Planificación y temporización
5. Metodología 6. Evaluación 7. Actividades extraescolares 8. Recursos 9. Bibliografía

1. Introducción al módulo formativo

Marco normativo

Identificación del título:

- Denominació: Tècnic Superior d'Arts Plàstiques i Disseny en Gràfica Publicitària
- Nivell: Grau superior de les ensenyances professionals d'Arts Plàstiques i Disseny.
- Duració total del cicle: dues mil hores.
- Família professional artística: Comunicació gràfica i audiovisual
- Referent europeu: CINE-5b (Clasificación Internacional Normalizada de la Educación).

Normativa aplicable:

- Reial Decret 1433/2012, d'11 d'octubre, pel que s'estableix el títol de Tècnic Superior d'Arts Plàstiques i Disseny en Gràfica Publicitària pertanyent a la Família professional artística Comunicació Gràfica i Audiovisual i s'aproven les corresponents ensenyances mínimes.
- Decret 128/2013, de 20 de setembre, del Consell, per el qual s'estableix el currículum de les ensenyances artístiques professionals corresponents al títol de Tècnic Superior d'Arts Plàstiques i Disseny en Gràfica Publicitària, pertanyent a la família professional artística de Comunicació Gràfica i Audiovisual, en l'àmbit de la Comunitat Valenciana. [2013/9162]

Identificación del módulo formativo:

- Denominació: Tipografia I

Mòduls formatius	Hores lectives	Sessions/setmana		Crèdits ECTS
		1.º	2.º	
Fonaments de la representació i l'expressió visual	100	4	-	5
Teoria de la imatge	50	2	-	3
Mitjans informàtics	100	4	-	6
Fotografia	75	3	-	4
Història de la imatge publicitària	75	-	3	4
Tipografia	150	3	3	7
Fonaments del disseny gràfic	100	4	-	5
Teoria de la publicitat i màrqueting	100	-	4	5
Llenguatge i tecnologia audiovisual	125	5	-	6
Recursos interactius aplicats	150	-	6	9
Recursos aplicats a la fotografia publicitària	100	-	4	6
Projectes de gràfica publicitària	425	8	9	29
Projecte integrat	100	-	4	12
Formació i orientació laboral	50	2	-	3
Empresa i iniciativa emprenedora	50	-	2	3
Idioma estranger	100	2	2	5
Formació pràctica en empreses	150	-	-	8
Total.	2000	37	37	120

Presentación

El mòdul de tipografia s'inclou en el 1r i 2n curs de Gràfica Publicitària pertanyent al Grau superior de les ensenyances professionals d'Arts Plàstiques i Disseny, el qual pertany a la Família professional artística Comunicació Gràfica i Audiovisual.

El mòdul de tipografia s'imparteix al llarg dels dos cursos de Gràfica Publicitària amb 3 h lectives setmanals i amb un total de 150 h.

L'assignatura de Tipografia incideix en l'aprenentatge inicial teòric-pràctic de la tipografia com a recurs d'expressió, composició i significació en relació als mitjans i suports de les característiques del missatge.

L'assignatura de tipografia contribuirà a què l'alumne adopte coneixements i habilitats en l'expressió tipogràfica com una manifestació visual de la paraula escrita i els seus significats.

Adquireisca una cultura de l'arquitectura tipogràfica i del destacat paper de la tipografia en la transmissió del missatge. És interès particular d'aquesta assignatura, proporcionar a l'alumne els coneixements i capacitats en la pràctica del disseny tipogràfic manual i assistit per ordinador, i sobretot, una concepció integral sobre la cultura de la tipografia com un fenomen de la comunicació inseparable dels processos creatius visuals.

2. Objetivos Pedagógicos

El Decret 128/2013 de 20 de setembre del Consell, estableix quins són els objectius inclosos en este mòdul formatiu:

- Estudiar els elements formals del signe tipogràfic.
-

- Valorar la dimensió comunicativa de la tipografia com a imatge de la paraula i la transmissió d'idees.
- Identificar i comprendre la disposició dels caràcters tipogràfics. La paraula i el text.
- Conèixer les regles bàsiques de llegibilitat i la seua aplicació adequada a les especificacions de l'imprés.
- Conèixer les mesures tipogràfiques i la seua utilització.
- Conèixer les característiques principals de les famílies tipogràfiques i els trets diferenciadors més significatius dels tipus.
- Conèixer l'evolució històrica de la tipografia, de la paraula i la transmissió d'idees.

3. Contenidos

El Decret 128/2013 de 20 de setembre del Consell, estableix quins són els continguts inclosos en este mòdul formatiu:

1. L'evolució gràfica de la comunicació. Recorregut històric de la tipografia fins als nostres dies.
2. La forma de cada caràcter. Anatomia dels signes tipogràfics. Estil i família. Trets diferenciadors. Estructura.
3. La unitat i el tot. El caràcter i l'abecedari tipogràfic. Les famílies de caràcters tipogràfics i les seues particularitats.
4. Tipometria tipogràfica i el seu entorn tecnològic.
5. Condicions de llegibilitat i ergonomia. Condicionants perceptius i regles bàsiques.
6. Conceptes de composició tipogràfica. Aspectes fonamentals. Mètodes, formats, fonts, paràgrafs, interlineat, alineació, estil...
7. Disposició i estètica tipogràfica. Capitulars, sagnies, tabulacions, interlletratges, espaiats, alineació òptica, línies viudes i òrfenes.
8. Maquetació.
9. La tipografia en l'àmbit publicitari. Logotips, senyalística, cartelleria, embalatge, portades, fullets.
10. La tipografia digital. Manipulació i creació de tipus de fonts.
11. Aspectes tècnics, estètics, semàntics i funcionals de la tipografia.
12. El valor comunicatiu i expressiu del missatge tipogràfic i les possibilitats persuasives dels signes visuals.
13. La tipografia i els seus valors creatius: alteracions, disposicions aleatòries, alineació d'espaiats, personalitzacions, iconització, combinacions de famílies i tipus.

Els continguts anteriors s'estructuren en les següents unitats didàctiques de 1r per a aplegar d'una manera òptima als objectius perseguits:

Unidades didácticas

1r Trimestre

1. **Anatomia.** Anatomia dels signes tipogràfics. Estil i família. Trets diferenciadors. Estructura. Components d'una Font. Forma i contra forma.
2. **Semàntica.** Aspectes tècnics, estètics, semàntics i funcionals de la tipografia.

2n Trimestre

3. **Variables.** Conceptes de composició tipogràfica. Aspectes fonamentals. Mètodes, formats, fonts, paràgrafs, interlineat, alineació, estil... Disposició i estètica tipogràfica.
-

Capitolars, sagnies, tabulacions, interlletratges, espaiats, alineació òptica, línies viudes i òrfenes.

4. Legibilitat. Condicions de legibilitat i ergonomia. Condicionants perceptius i regles bàsiques. Legibilitat. Tipometria tipogràfica i el seu entorn tecnològic.

3r Trimestre

5. Edició. Teories i conceptes generals. Reticula, marges i espaiats. Tipologies i formats. Estructura interna i externa. Eines digitals específiques per a edició de textos aplicats al disseny editorial (InDesign).

6. Història de les escriptures. L'evolució gràfica de la comunicació. Recorregut històric de les escriptures.

4. Planificació y temporización

		UD.1	UD.2	UD.3	UD.4	UD.5	UD.6
OBJECTIUS PEDAGÒGICS	Estudiar els elements formals del signe tipogràfic.						
	Valorar la dimensió comunicativa de la tipografia com a imatge de la paraula i la transmissió d'idees.						
	Identificar i comprendre la disposició dels caràcters tipogràfics. La paraula i el text.						
	Conèixer les regles bàsiques de legibilitat i la seua aplicació adequada a les especificacions de l'imprés. Conèixer les mesures tipogràfiques i la seua utilització.						
	Explorar les possibilitats creatives dels elements tipogràfics, caràcters, paraules, textos i composició per a realitzar propostes comunicatives eficients.						
	Conèixer l'evolució històrica de la tipografia, de la paraula i la transmissió d'idees.						

		CURS 2023-2024											
		SET	OCT	NOV	1ª EV	DEC	GEN	MARÇ	2ª EV	ABR	MAIG	JUNY	3ª EV
UNITATS DIDÀCTIQUES	UD.1												
	UD.2												
	UD.3												
	UD.4												
	UD.5												
	UD.6												

5. Metodología didáctica

Per a desenvolupar el temari i arribar als objectius proposats, la metodologia per al curs s'estableix de la següent manera:

- Exposició dels continguts teòrics per part de la professora.
- Seguiment dels alumnes prenent apunts.
- Utilització de recursos documentals, bibliografia especialitzada, fotocòpies, exemples tipogràfics i gràfics de cada tema a tractar i de mitjans audiovisuals en les exposicions.
- Es portaran a cap diferents tallers pràctics, individuals i en equip, per a poder aplicar els continguts teòrics impartits, els quals es realitzaran tant a mà com amb ordinador.

OBJECTIUS PEDAGÒGICS

- Realització de treballs d'investigació individual i/o en grup para desenvolupar la capacitat de recerca d'informació, selecció i anàlisi crític.
- Exàmens escrits.
- L'avaluació dels resultats dels alumnes caldrien ser debatuts en exposició en grup per dotar de capacitat crítica constructiva a l'alumnat. Crítica constructiva i avaluació de l'èxit i el fracàs. El docent dirigirà, potenciarà aquestes postes en comú afegint informació i punts de vista enriquidors per a la consecució de les unitats didàctiques posteriors.

Activitats de classe

PROFESSORAT

- Explicar els continguts.
- Aportar l'explicació documentalment.
- Plantejar exercicis.
- Supervisar i corregir el desenvolupament dels exercicis.
- Suplementar l'aportació teòrica.

ALUMNAT

- Rebre l'explicació de continguts.
- Prendre apunts i notes esquemàtiques.
- Resoldre exercicis i projectes plantejats.
- Plantejar dubtes i consultes personalitzades.

6. Evaluación

Consideraciones generales

En general, l'avaluació del procés d'aprenentate de l'alumant es basarà en el grau i nivel d'adquisició i consoolidació de les competències transversals, generals i específiques definides per a aquestos estudis.

1. Analitzar i descriure els elements formals dels caràcters i les seues implicacions com a imatges visuals.
2. Explorar amb un objectiu comunicatiu diferents construccions gràfiques de la imatge dels caràcters.
3. Proposar representacions gràfiques eficients i adequades al missatge mitjançant diverses combinacions dels elements tipogràfics.

4. Definir propostes tipogràfiques adequades a supòsits pràctics de l'especialitat utilitzant criteris formals, estètics i funcionals.
5. Fer servir correctament les variables que intervenen en la composició de textos per a una correcta legibilitat.
6. Valorar críticament la coherència argumentativa del missatge gràfic i dels recursos tipogràfics que el representen, d'acord amb els coneixements del mòdul i amb el mateix criteri.

Criterios de evaluación

Criteris de promoció i mínims exigibles

Es defineix com una sèrie de destreses, coneixements i capacitats mínimes en què caldria que l'alumnat arribara a un nivell satisfactori, suposant la falta del nivell adequat en alguna d'elles la no promoció.

Es valorarà la capacitat de l'alumne per a:

1. Conèixer i manipular el llenguatge específic de la matèria.
2. Conèixer i demostrar les parts de les lletres i les seues proporcions.
3. Conèixer i aplicar la mesura del tipus.
4. Conèixer i aplicar conceptes de maquetació com els blancs, els marges, l'alineació,
5. Tipus de línies i els paràgrafs.
6. Conèixer i aplicar què aspectes influeixen en la legibilitat d'un text.
7. Conèixer i aplicar les parts bàsiques d'un llibre, un periòdic i una revista així com les pautes de disseny i maquetació.
8. Aplicar els continguts de l'assignatura en un projecte global de disseny.
9. Diferenciar les distintes famílies tipogràfiques.
10. Entregar els treballs en les dades establertes.
11. Demostrar aptituds per a identificar i resoldre els treballs de disseny que plantegen distints problemes tipogràfics.
12. Prendre decisions tipogràfiques correctes d'acord amb els criteris estètics, estilístics o funcionals.

Procediments i criteris particulars d'avaluació, qualificació i activitats de recuperació de l'aprenentatge dels alumnes

- El coneixement demostrat amb la manipulació i domini del software específic i la maquinària utilitzada.
- Capacitat de comunicació visual i gràfica, així com d'anàlisi i síntesi.
- Cultura visual, sensibilitat i creativitat demostrada per l'alumne en la resolució de problemes.
- Concepció, planificació i correcte desenvolupament dels exercicis.
- Comprensió, assimilació i aplicació dels conceptes tractats en l'aula.
- Presentació adient dels exercicis i entrega en el termini establert.
- Actitud, participació i assistència de l'alumne en l'aula.
- Examen o prova de suport per a aquells alumnes que es considere que no arriben als mínims exigits.

Instrumentos de evaluación

Es realitzaran diferents proves per a controlar el nivell de coneixements adquirits en classe. Aquestes es basaran en:

- Treballs realitzats en hores no lectives.
- Treballs realitzats en classe.

- Treballs pràctics realitzats amb ordinador i a mà.
- L'alumne caldrà demostrar l'habilitat bàsica per a la creació d'originals gràfics.
- Proves escrites.

Durant i al final de cada tasca o tema, es realitzarà una coavaluació en gran grup, mitjançant exposició individual. Aquesta comportarà amb una qualificació numèrica.

AVALUACIÓ	
• Es segueixen les instruccions donades al full d'instruccions	2 pts
• L'execució i plantejaments d'esborranys és lògica i completa	2 pts
• L'exercici està complet en totes les parts	3 pts
• El final és adient a la proposta inicial	2 pts
• La presentació és acurada, neta, ben identificada i entregada en el temps demanat	1 pts
TOTAL	10 pts

Percentatges de les diferents parts dels treballs-projectes de les unitats didàctiques:

- Procés de treball i investigació 40%
- Resultat final 60%

Ponderació per a l'avaluació extraordinària:

1. Si l'alumne/a ha superat les faltes d'assistència sense justificar en un 20% del total, perdre el seu dret a l'avaluació contínua i passarà a l'avaluació extraordinària, avaluat segons la ponderació per a l'avaluació d'alumnat amb pèrdua d'avaluació contínua. En aquest cas l'alumnat, a criteri del professorat, podrà realitzar una prova escrita i/o pràctica dels continguts teòrics impartits en l'assignatura.

2. Si en convocatòria ordinària l'alumnat suspenguera tan sols una part dels treballs; per a la convocatòria extraordinària se li guardaria la nota de la part aprovada i haurà de recuperar únicament el pendent. Si torna a suspendre de nou, ja no se li guardarà la nota de la part aprovada per a successives convocatòries.

3. Si l'alumne/a no ha lliurat un 50% dels treballs en l'avaluació ordinària passaria a l'extraordinària, havent de lliurar aquests treballs i realitzar també (a criteri del professorat) una prova escrita i/o pràctica.

En tots els casos:

- Exercicis, pràctiques i tasques 70%
- Proves objectives i escrites 30%

Procedimiento de evaluación

La qualificació de l'estudiant quedarà necessàriament vinculada a la seva assistència regular i al seguiment del programa de formació d'acord amb els següents punts:

- Per a l'aplicació del sistema d'avaluació contínua l'alumne haurà d'assistir amb puntualitat almenys el 80% del total dels períodes lectius.

- El sistema d'avaluació serà el d'avaluació contínua dividida en tres trimestres. S'avaluarà per treballs lliurats en cada unitat didàctica corresponents a cada trimestre. Cada treball lliurat ha de tenir o superar la qualificació de cinc (5) per aprovar l'assignatura en cada un dels tres trimestres. S'han d'aprovar tots els treballs dels tres trimestres per superar l'assignatura. Si hi ha algun treball que no arriba a la qualificació de cinc (5), l'assignatura, en el trimestre corresponent, apareixerà com suspesa.
- La sola entrega d'un treball no es considera aprovat en si mateix, cal aconseguir els resultats d'aprenentatge en cadascuna de les tasques.
- A cada exercici proposat li correspon una data de lliurament i una altra de recuperació, les quals seran comunicades a l'alumnat amb la suficient antelació.
- Un exercici, teòric o pràctic, no lliurat en la data indicada (hi haurà com a màxim dos dies de retard amb causa justificada) passarà a avaluació ordinària. El professorat podrà no assessorar ni supervisar aquest treball.
- Serà necessària la supervisió del procés de treball per part del professorat, almenys en 3 ocasions durant el desenvolupament dels mateixos per a acceptar el seu lliurament en la data marcada.
- Les faltes d'ortografia i d'expressió en treballs, projectes i presentacions podran ser penalitzades o suposar la repetició d'un treball i/o memòria.

7. Actividades extraescolares

- Visita al Museu del paper a Banyeres.
- Visita al Museu de la Impremta i les Arts Gràfiques, El Puig (València).
- Visita a l'exposició "Fuego en la Biblioteca. Libros que incendiaron la Europa de las Luces", La Nau. València.

8. Recursos

Material de l'alumnat:

- Tot tipus de fotocòpies i documentació digital que proporcionarà la professora per a lectura i estudi.
- Quaderns de dibuix per a realitzar esbossos.
- Paper de dibuix per a acabats.
- Tipòmetre
- Llapisseres i retoladors.
- Llibres i revistes de la biblioteca del centre.
- Impressora
- Ordinador portàtil

Material de l'aula:

- Projector, Ordinadors Mac, Taules de dibuix, Taula de llum, Plantilles de tall, Piques amb aigua, Connexió a Internet, Pissarra per a realitzar possibles esquemes.
- Taller de tipus mòbils de Mecana Sans.
- Caldrà que l'alumnat deixi el seu espai de treball net per a quan entre el següent alumne/a.

Profesor Consuelo Garrigós Pina

9. Bibliografía

Bibliografía básica

- BEAUMONT, Michael, *Tipo y color, Manual sobre el uso de la tipografía en el diseño Gráfico*. Hermann Blume, Madrid, 1988.
- BLACKWELL, L.; *Tipografía del siglo XX*. Editorial Gustavo Gili.
- BLACKWELL, L/ Carson, D.; *The end of the print*. Index Books.
- CASTRO, Ivan. *El ABC del lettering*. València, Campràfic, 2017.
- GÅDE, R.; *Diseño de periódicos. Sistema y método*. Editorial Gustavo Gili.
- HOCHULI, Robin Kinross, *El diseño de libros, Práctica y teoría*. Campgràfic, Valencia, 2005.
- JURY, David; *¿Qué es la tipografía?* Editorial Gustavo Gili.
- KANE, John; *Manual de tipografía*, Gustavo Gili, Barcelona, 2005.
- Kimberly Elam. *Sistemas reticulares. Principios para organizar la tipografía*. Gustavo Gili.
- LUIDL, Philipp, *Tipografía básica*. Campgràfic, Valencia, 2004.
- MARTÍN MONTESINOS, J.L./ MAS HURTUNA, Montse, *Manual de tipografía, del plomo a la era digital*, Campgràfic, Valencia, 2005.
- MARTÍNEZ DE SOUSA, José, *Manual de edición y autoedición*. Editorial Pirámide.
- MARCH, M.; *Tipografía creativa*. Editorial Gustavo Gili.
- MEDINA BEIRO, J.M.; *Tipografía digital*. Anaya Multimedia.
- POHLEN, Joep; *Fuentes de letras. Anatomía del tipo*. Taschen Editores.
- UNGER, Gerard; *¿Qué ocurre mientras lees?* Campgràfic Editors.

Bibliografía complementaria

- CHENG, Karen; *Diseñar tipografía*. Editorial Gustavo Gili.
- NOORDIZIJ, Gerrit; *El trazo*. Campgràfic Editors.
- FRUTIGER, Adrian, *Signos, Símbolos, Marcas, Señales. Elementos, Morfología, Representación, Significación*. Gustavo Gili, Barcelona, 2005
- GUTIÉRREZ GONZÁLEZ, Pedro Pablo, *Teoría y práctica de la publicidad impresa*. Campgràfic, Valencia, 2006
- DABNER, David, *Diseño gráfico, Fundamentos y prácticas*. Blume, Barcelona, 2007
- PELTA, Raquel, *Diseñar hoy*. Paidós, Barcelona, 2004
- FUENTES, Rodolfo, *La práctica del diseño gráfico, una metodología creativa*. Paidós, 2005
- WONG, Wucius, *Fundamentos del diseño*. Gustavo Gili, Barcelona, 1995
- CONTRERAS, Fernando, R. / SAN NICOLÁS ROMERA, César, *Diseño gráfico, creatividad y comunicación*. Blur Ediciones, Madrid, 2001

Enlaces (páginas web, bases de datos, documentación hemerotecas, etc.)

- <http://www.unostiposduros.com/>
- <http://tipografiadigital.net/>
- <http://ilovetypography.com/>
- <https://graffica.info/>
- <http://rayitasazules.com/>
- <http://www.oert.org/>

10. Anexo

- a) La modificació /aplicació d'aquesta guia docent queden obertes per a una millor adaptació a les circumstàncies que puguen sorgir.
- b) Estarà prohibida l'enregistrament de les classes presencials o telemàtiques, tant imatge com àudio.^{[1][1][1][1]}_[SEPISEPI]
- c) Els arxius compartits entre docent i alumnat i viceversa en plataformes digitals, estan reservats a l'àmbit acadèmic de professorat i/o alumnat de la EASD Alcoi, per la qual cosa està prohibit difondre-ho fora d'aquest entorn.^{[1][1][1][1]}_[SEPISEPI]
- d) L'alumne es compromet a cedir i autoritzar els drets d'ús dels treballs realitzats durant la seva activitat docent en l'assignatura, amb una fi de difusió en l'entorn educatiu, sense cap benefici personal del docent, ni comercial.^{[1][1][1][1]}_[SEPISEPI]
- e) La utilització dels tallers del centre estaran regits pel compliment estricte del protocol establert per la EASD Alcoi per a aquests casos.